

АСИМЕТРИЧНИЙ РОЗПОДІЛ РЕСУРСІВ І СУВЕРЕНІТЕТ НАЦІЇ

Як відомо, принцип національної держави базується на ідеї суверенітету нації. Зазначимо, що в сучасній світовій політичній науці поняття «нація» використовується не в етнічно-примордіалістському, а в державницько-політичному розумінні – як асоціація громадян. Національна держава, таким чином, є державою, через яку асоціація громадян, її «співзасновників» і «співвласників», реалізує свій суверенітет.

Як зазначає український політолог О. В. Воронянський, реалізація суверенітету пов'язана із здійсненням суб'єктом влади владних дій з реалізації свого панування чи хоча б домінування. З точки зору теорії політичних систем кінцевою метою цих дій є пільговий доступ до ресурсів та цінностей, які перебувають у власності такого суспільства. У самому суспільстві це передбачає конкурентну боротьбу між різними угрупованнями, соціальними групами та класами, що перешкоджає об'єднанню всього суспільства як реального суверена.

Для того щоб успішно реалізувати державну владу, її суб'єкт повинен створити певний рівень концентрації ресурсів влади, достатній для довгострокового вирішального впливу на процес прийняття державних рішень, а в оптимальному випадку – і контролю над цим процесом. Теоретично в державі національного типу, де сувереном є вся нація, повинен бути реалізований принцип об'єднання владних ресурсів усіх громадян на основі суспільної інтеграції (що в принципі можливо лише за умови рівномірного розподілу ресурсів між громадянами). Однак реально таку концентрацію забезпечують могутні інфраструктури «бізнес-імперій», як транснаціональних, так і тих, чий інтереси не виходять за межі держави. Їх власники, представляючи незначну меншість населення, мають у своїх руках ресурси, що багаторазово перевищують сукупний ресурс усіх інших членів.

Пільговий доступ до ресурсів та управління їхнім розподілом дає бізнес-групам, які контролюють процес прийняття державних рішень, пріоритетну можливість використання ресурсів країни, їхньої монополізації. Нерівномірність доступу до ресурсів закріплена в правовій системі держави (наприклад, законами про ліцензування господарської діяльності, в ряді інших нормативних актів господарського права). Результатом цієї нерівномірності стало поглиблення розриву в прибутках між різними частинами суспільства й відповідно – можливостей доступу різних соціальних верств до духовних цінностей (освіти, культури, інформації), що в свою чергу різко знижує можливості реалізації громадянських прав більшістю населення.

Тому сьогодні нація як сукупність політично організованих громадян зберігає за собою лише формальне визнання джерела державної влади, однак

фактичним джерелом цієї влади є національні чи навіть транснаціональні бізнес-групи, а фактичним носієм влади – сформована під контролем останніх професійна армія державних чиновників, що не підлягає прямому контролю виборців. Відповідно сучасна українська держава поки що не може позиціонуватись як національна в повному сенсі.

Відтак для більшості громадян нації, які фактично відсторонені від впливу на процес прийняття політичних рішень, актуалізується демократична концепція національного суверенітету, спрямована на усунення легалізації принципу нерівномірності доступу до суспільних ресурсів і цінностей.

У цілому ж можна зазначити, що сприйняття соціумом національного суверенітету як реальності чи як ритуально-декларативного елементу владних відносин свідчить про ступінь рівномірності доступу до суспільних ресурсів та цінностей, є показником легітимності державної влади.